'Wallenberg bortglömd av polisen'

Från DN:s specielle korrespondent
TOR HÖGNÄS

HELSINGFORS, fredag.

— Den finländska statspolisen gjorde att fråga mig om fallet Raoul Wallenberg då den förhörde mig efter hemkomsten från min ryska fängenskap, säger Boris Björkelund på fredagen till Dagens Nyheters korrespondent. Och själv kom inte jag att tänka på svensken. Jag var självfallet mycket medtagen efter mina dryga tio fängelsår och hade inte kunnat följa med alla händelser i väster.

Samme representant för statspolisen som förhörde Björkelund år 1955 tog kontakt med honom på fredagen. Polismannen kontaterade endast att man hade glömt att beröra fallet Wallenberg vid förhöret. Dessutom har Sveriges TV ringt upp och kommer att göra en intervju på lördagen.

— Här är full rulle, säger den pigge 73-åringen, som Stalin inte lyckades knäcka.

Björkelund lokaliserar fängelset, där Wallenberg enligt uppgift skulle ha legat sjuk och avlidit den 19 eller 20 augusti 1955: Det var ett personfängelse vid järnvägsstationen Pöma, som ligger i Krasnojarsk-rikspan, ca 100 km väster om Taishet, ungefär mitt emellan staden Krasnojarsk och Taishet. Pöma är en mycket liten station, närmast bara en anhalt på Vladivostokbanan.

"Vet ganska litet"

I sjukhusets arkiv i Pöma borde dödsattesten, alltså obduktionsprotokollet, finnas, om de bägge tyskarna talat sant, och de hade väl ingen anledning att ljuga.

Senare har Boris Björkelund givetvis läst om Wallenberg, men han har inte tyckt att hans uppgifter äro betydelse så mycket.

— Jag vet ju ganska litet — bara det som de tyska fångarna berättade. De var förstås på det jag började skriva min bok om fängelsetiden som jag märkte att det kunde vara värdefullt att skriva med allt det jag visste. Men mera, än det som Dagens Nyheter återgav på fredagen vet jag inte.

Boris Björkelund har skrivit sin bok på ryska. Den har översatts till finska. Föräldrarna var finlandssvenskar men bodde i Ryssland, där Boris gick i skola. Men sitt finska medborgarskap har han alltid haft trots att han före revolutionen tjänstgjorde i ryska flotten. Han talar svenska med stark ryskt accent trots alla åren i föräldrarnas hemland.

DAGENS NYHETER Fredagen den 14 October 1966

F d Stalinfånge:

Wallenberg dog i Sibirien 1955

Från DN:s speciella korrespondent Tor Högnäs
HELSINGFORS, torsdag.

Raoul Wallenberg dog den 19 eller 20 augusti 1955 på sjukhuset i ett fängläger vid den lilla järnvägsstationen Pioma i Sibirien. Lägrets övervakningscentrum låg i staden Krasnojarsk väster om Irkutsk. I fånglägrets arkiv i Krasnojarsk finns helt säkert Wallenbergs dödsattest eller "akten" som ryssarna kallade obduktionsprotokollet. Det är bara för de ryska myndigheterna att söka i dessa arkiv så kan de äntligen ge ett klart svar i fallet Wallenberg.

Den som säger detta heter Boris Björkelund, född i Ryssland år 1903 av Finlandssvenska föräldrar. Han fängslades i sin bostad i Helsingfors år 1945 på order av den ryske kontrollkommissionen och sändes till Sovjet trots att han var *finsk* medborgare. Under tio år och sex månader fick Björkelund grundligt lära känna Stalintidens fängelser och fångläger.

— Under min sista ryska sommer år 1955 blev jag sänd till ett läger i Krasnojarsk vid Vladivostokbanan. Innan jag blev bortsänd från detta fängläger i augusti anlände till lägret en gammal tysk fånge som hade legat på sjukhuset. Jag har glömt hans namn, men han sade till mig: "Det ligger en svensk som heter Wallenberg på sjukhuset. Han är mycket dålig, men då han fick höra att här finns en som heter Björkelund bad han mig ta kontakt med dig. Wallenberg önskade att du skulle underrätta svenska ambassaden om hans vistelseort".

Jag minns att jag sade åt tysken att fan vet när jag blir fri myndigheter, men jag skall lägga det bak örat.

Då berättade min tyske vän att Wallenberg blev anhållen i Budapest redan år 1945 då han tjänstgjorde där inom Sveriges Röda kors. Man beskyllde honom, berättade tysken, för spionage för amerikanernas räkning. Han fick tio års dom för detta.

Annat visste inte min kamrat.

Men två dagar senare blev jag på nytt påmind om Wallenberg. Från samma sjukhus anlände en tysk som hette Diehl och som nu efter sin frigivning har bott i Östtyskland. Jag försökte pumpa honom på uppgifter om svensken.

Diehl svarade: "Visst var där en sådan person, men han dog i går och flyttades till likrummet."

Svaret var inte märkligt under rådande förhållanden men jag frågade: "Är du alldeles säker på detta?" "Javisst, jag låg två sängar ifrån honom."

"Vet du vart han var på väg?"

"Nej, jag talade inte med Wallenberg, men jag vet att han var från Sverige och att han blev tagen i Budapest", svarade Diehl.

*

Ovanstående version av Raoul Wallenbergs öde är anmärkningsvärd inte minst med hänsyn till att vittnet befunnit sig i Finland ända sedan 1955. Den skiljer sig helt från den hittills föreliggande. Enligt rysk uppgift skulle Wallenberg ha avlidit i ett fängelse i Moskva i juli 1947. Detta påstående har från svenskt håll mottagits med hänvisning till rapporter, som givit vid handen att han varit i livet längt senare. Viktigast är en redogörelse av professor Hanna Svartz. Vid ett sammanträffande med en rysk läkarkollega 1961 säger sig professor Svartz ha erfarit att Wallenberg var i livet men "i mycket dåligt tillstånd".

Å andra sidan hävdade de svenska historikerna Elsa och Hans Villius i ett uppmärksammat arbete i början av detta år att de ryska uppgifterna om Wallenbergs död 1947 inte kunde motbevisas och att "bevisbördan åligger den som vill göra gällande att Wallenberg var i livet efter 1947".

Av allt att döma har Björkelund trots att han återvänt till Finland redan 1955 av någon anledning förblivit okänd för svenska UD.

DECLASSIFIED AND RELEASED BY
CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
SOURCES METHODS EXEMPTION 3B2B
NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT
DATE 2008